

ПРОЄКТ « ЛЯЛЬКА-МОТАНКА »

Народна лялька як самобутнє явище в
побуті та мистецтві українців

1-2 уроки

Вчитель: Андрєєва Ж.В.
Клас: 6-А (ділення: дівчата)

ЮНІ МАЙСТРИНІ!

На уроках трудового навчання ви знайомитесь з різними видами рукоділля; цікавими, корисними, оригінальними речами. Багато з них є виробами-зразками різних видів декоративно-ужиткового мистецтва та своєрідного побуту нашого народу.

Майстерно зроблена та пишно одягнена лялька є цінним предметом домашнього майна, запорукою добробуту, щасливого сімейного життя.

Здійснення роботи над проєктом «Лялька-мотанка» допоможе власноруч виготовити народну ляльку, доторкнутись до традиційного уподобання великих та малих українців, , отримати задоволення від творчості.

Запрошую вас в чудовий світ народної ляльки!

УРОК 1-2

Тема

Лялька – мотанка як самобутнє явище в побуті та мистецтві українців. I. Організаційно – підготовчий етап.

Давайте познайомимося з народною лялькою

Народна лялька - один з найдавніших виробів декоративно-ужиткового мистецтва, що належить до унікальних явищ культури. Вона прикрашає наш побут, є оберегом, предметом дитячої гри, цим виховує і розвиває, є сувеніром, об'єктом творчості, декоративною оздобою.

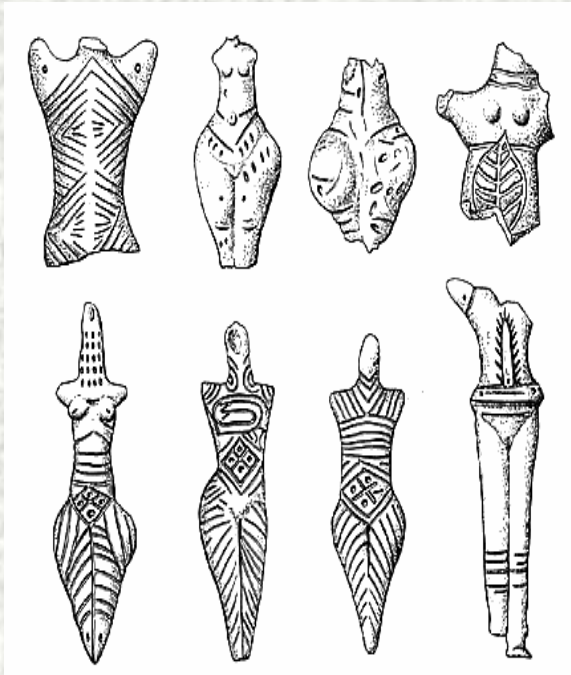
Це своєрідне народне надбання, що має багатовікові традиції.

Лялька-мотанка (або вузликова лялька) є прадавнім сакральним оберегом. Їй вже майже 5000 років, вона з'явилася з тих пір, як почали вирощувати льон.

Мóтанка (л'я́лька-мóтанка, кúкла) — зроблена з тканини вузликова лялька. Назва походить від укр. *мотати*. Вважається, що у давнину мотанки виконували функцію сакральних оберегів.

Історична довідка

Першими знахідками, праобразами ляльок були кістяні фігурки жінок, знайдені близько 25 тис. років до н. е. біля села Мезин Чернігівської області. За часів Трипільської культури (IV- IIIст.до н.е.) були кістяні, кам'яні фігурки що нагадували жіночу постать. Глиняні фігурки мали детальні форми тіла, зачіску, елементи одягу та прикрас, їх покривали орнаментом.

Історія виникнення назви «лялька» в українського народу сягає прадавніх часів, коли перші ляльки створювались на честь весняного відродження природи. Її звали Леля (або Ляля)

Типи хатніх вузлових ляльок-мотанок

- * **Ляльку-немовля.** Лялька виконана у вигляді немовляти в пелюшках. Її укладали в ліжечко поряд з дитиною для охорони її сну та здоров'я.
- * **Баба-берегиня** допомагала оберігати достаток сім'ї. У середину ляльки вкладали монети, зерно, вовну для збереження домашнього тепла.
- * **Лялька-наречена** захищала та підтримувала дівчат. Цю ляльку багато одягали і прикрашали, так як вона символізувала придане нареченої і привертала багатого нареченого. В Україні дівчата в скриню з весільним посагом клали рушники, сорочки та свої ляльки.

Традиції та звичаї виготовлення ляльок

В Україні народну ляльку робили з соломи, трави, сіна, дерева, сухого листя, насіння, зерна, лози, очерету, тканини, шматочків старого одягу, ниток. Одягали ляльок в традиційне народне вбрання. Прикрашали мотанку народними орнаментами та вишивкою, стрічками, намистом, вінком, робили зачіски.

Спосіб виготовлення простий – мотання, перекручування й перев'язування матеріалу.

Історія виготовлення ляльок з тканини починається із початком вирощування льону. Ляльок майстрували з домотканого полотна, пофарбованого соком буряка, бузини, пасльону.

«Лялькою» називається і перший обжинковий сніп, закручений особливим способом

Ляльки супроводжували побут українців в буденному житті та на свята

Оберегові ляльки
виготовляли із різними побажаннями, наділяли символічними значеннями

Обрядові ляльки
виготовлялись на свята для здійснення обрядів.

Ігрові ляльки - це була приємна *штучка* — забавка, зроблена на швидкоруч.

Магічні ляльки
Магічна роль мотаної ляльки, як захисного оберегу, відображене в народних казках

Мотанки не мали обличчя, воно було пустим, або замість очей, рота – спіраль, хрест з ниток. Хрест у колі - це солярний знак,

Хрест на обличчі-символ веселки, тому він робиться з яскравих ниток. Обличчя-солярний знак сонця.

Всі вертикальні лінії-це чоловіче начало, всі горизонтальні лінії – жіноче.

Ляльки як витвори декоративно-ужиткового мистецтва

Сьогодні серед розмаїття сучасних ляльок народні ляльки з тканини є особливим видом рукоділля з неосяжною енергетикою. Саме тому в наші дні вони стають все більш і більш популярними. Кращі зразки народних ляльок зберігаються в виставкових залах музеїв, в приватних колекціях, в авторських колекціях народних майстринь.

«Диво-ляльки». Музей
Гончара

Авторські ляльки Оксани
Смереки – Малик. Львів

Ляльки-мотанки.
Державний музей
іграшки
при МОН України

Лялька-мотанка — це один із найдревніших символів, який єднає навколо культури і традицій, це прагнення до злагоди й гармонійного життя, це оберіг людської душі й долі, це символ предків, це невичерпна майстерність та мудрість народу.

Запрошую побувати на онлайн- екскурсії (переглянемо відео за посиланням)

«Добрі традиції. Лялька-мотанка»

<https://www.youtube.com/watch?v=zK8AGMKzQy4>

Дайте відповіді на запитання

- Де проходила екскурсія?
- Чи доводилося бачити стільки ляльок-мотанок?
- Які ляльки сподобались? Чому?
- Поділіться своїми враженнями?
- Ви раніше виготовляли ляльки?
- Яку ляльку є бажання виготовити?

Залучаємося до розробки проєкту «Лялька-мотанка».

I. Організаційно – підготовчий етап.

1.1.Обераємо тему, мету, завдання проєкта
«Лялька-мотана - оберіг», «Лялька-мотанка-сувенір», «Лялька-мотанка - декор інтер'єру», тощо

Ми розробимо ляльку за власним смаком, навчимося її виготовляти, будемо мати виріб зроблений власноруч, отримаємо задоволення від творчої діяльності, будемо мати виріб з певним функціональним призначенням

1.2. Проводимо міні-маркетингові дослідження.

Якісні власноруч зроблені речі є окрасою оселі. В торгівельній мережі дані вироби ручної роботи коштують дорого. Майстер-класи по виготовленню ляльок-мотанок переважно є платними.

1.3. Розглянемо історико - технологічну довідку.

Скористайся матеріалами, що наведено раніше

1.4. Виконаємо аналіз моделей виробів-аналогів

1.5. Створюємо банк ідей для власного виробу

№	Модель №1	Модель №2	Модель №3	Модель №4
назва	Лялька-Берегиня, авторська	Лялька обрядова	Лялька-травниця	Лялька промислова
матеріал	Натуральні тканини, пряжа, деревина	Солома, нитки, метал	Льняна канина, зілля	Пластмаса, тканина
форма	прямокутна	трапеція	коло	овал
колір	білий, червоний, жовтий	Світлобежевий, червоний	Білий, світлий натуральний, червоний	Традиційний
оздоблення	вінок, стрічки, намисто, букет, вишивка	вінок, зачіска, аксесуари, дукати- намисто з монет	Вишитий одяг, хустка, фартух, мішечки	Народний одяг, вінок, вишивка, китиці
технологія	лялька-мотанка	лялька кручена	Лялька шита	Лиття, пошиття

